

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

2 Invitam sponso non det natam pater ulli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

C. XII. § Secunda conjugia, post q prima, licita esse probantur.

Item Augustinus lib. 2. contra adversarium legum, & Prophetarum, c. 11.

Deus a masculum & feminam propagandi generis causa nuptiali castitate conjunxit, & secundas nuptias, quae in utroque i testamento permittuntur, licitas esse monstravit.

[Viroque] In originali est, novo quoque, cuius vera testium sunt vestigia in aliquot Gratiani exemplaribus. Habent enim, uno quoque. Ac certe de veteri testamento nulla erat dubitatio. Sed non est mutatum, quoniam auctor glossa videtur legisse, utroque.

C. XIII. § De eodem. Idem super primam b epistolam ad Corinthios.

Quod si dormierit vir ejus. Non dicit, primus vel secundus, vel quotus, nec nobis definiendum est, quod non definit Apostolus. Unde nec ullus deo damnare nuptias, nec eis verecundiam numerofitatis auferre. Dominus a autem septemviram non damnavit, nec dicit in resurrectione non posse esse, sed tantum. Neque nubent, neque nubentur. Unde nec contra humana verecundiam sensum audeo dicere, ut quoties voluerint, nubant, nec ex corde meo quotaslibet nuptias condemnare. Quod dicitur univire, hoc & omni videtur. Beatior autem erit, si sic permanerit.

Gratianus retulit verba glossa ordinata ad c. 7. prima ad Corinthios ex Augustino in libro de bono viduitatis, c. 11.

Auferre. Antea erat inferre. Emendatum est ex glossa, & B. Augustini, cuius verba referunt ceteri collectores.

QUESTIO II

Quod si autem aliquis non sit cogenda nubere alicui, Anulatus est nuptiarum super epistolam primam ad Corinthios. Nubet, cui vult: tantum in Domino. Id est, quem sibi agnum putaverit, illi nubat, quia invita nuptia silent malos proventus habere. Tantum autem in Domino. Hoc est, ut sine susceptione turpitudinis nubat, & raro sua religioni nubat.

C. I. § In iuramento patris non cogitur puella nubere, cui nunquam assensum adhibuit.

Item iudicium Urbani Papae.

Si verum esse confiterit, quod nobis legati Iordanis h Principis retulerunt, scilicet, quod ipse coactus & dolens filiam suam in matrimonium nolentem, sententem, & pro viribus penitentem, non assentientibus, sed valde dolentibus matre & parentela, Rainaldo Rodeni filio desponsaverit, quoniam canonum & legum auctoritas talia sponsalia (ut infra ostenditur) non approbat, ne ignorantibus leges & canones, nimis durum, quod dicimus, videatur, ita sententiam temperamus, ut si Princeps cum filia, matris, & parentela assensu id, quod ceptum est, perficere voluerit, concedamus. Sin autem, legatus noster utraque partes audiat, & si nihil fuerit ex parte supradicti Rainaldi amplius, quod impediatur, ab ipso Iordane sacramentum, quod ita consent hae, ut dicta sunt, accipiat: & nos canonum ac legum scita sequentes, deinceps non prohibemus, quin alii viro, si voluerit, praedicta filia ejus nubat: tantum in Domino.

a Sententia. Ivo p. 8. cap. 269. Panorm. lib. 6. cap. 22. & 61. b Glossa ad c. 7. ejus epistola. c 1. Corin. 7. Sent. ibid. Ivo p. 8. c. 261. Poly. l. 6. tit. 4. Panorm. l. 6. ca. 59. d Mart. 22. e al. damnat. * 1. Cor. 7. f C. 3. p. ad ca. 7. g Sent. 4. dist. 39. h al. Iordanis. Ivo p. 8. c. 262. Panorm. l. 6. ca. 100. i al. Fides.

C. II. PALEA.

[Contra Hormisda Papa scribit Episcopo] Quia sanctitas a nos requiritur, frater venerabilis, si hio adulto, quem pater matrimonium committit, vult, si sine voluntate filii adulti facere potest. Ad quod dicimus, si aliquo modo non consentit filius, sciri non potest. Potest autem de filio nondum adulto, voluntas ius nondum discerni potest, pater enim, cui vult, in matrimonium tradere: & postquam filius pervenerit ad proferam aetatem, omnimodo obsecrare, & adimplere debet. Hoc ab omnibus orthodoxis fidei cultoribus, Gratiani nobis tenendum mandamus.

Palear haec in Decretalis, est i. primam ad Corinthios, ubi & in vulgatis quidem citatur ex Hormisda: sed in primis decretalium collectione, ex Hormisda, ut sic.

C. III. § Quorum usus futurum est corpus, debet esse & animus: atq, valeat volens, & vira copulanda alicui.

Item Urbanus II. Sanctus i. Regi Aragonum.

De nepos tuae conjugio, quam te caudam ad datum necessitatis instante articulo sub praedicatione firmasti, hoc aequitate dicitur decernimus, si illa virum illum omnino, ut dicitur, remanet, & voluntatis auctoritate persistit, ut viro illi proferat conjugium nuptiarum, nequaquam cum invitam & retentam ejusdem viri cogas conjugio sociari. Quorum numerum corpus est, unus debet esse & animus: ne forte, cum fuerit alicui invita copulata, contra Domini postulatum praecipuum, sui reatum diffusi, ac carnalium fornicationis incurrat. Cuius videlicet operum lumen in eum redundare constat, qui eam copulavit vitam. Quod pari tenore de viro etiam est edictum.

Sanctio. Sic est emendatum ex versis exemplaribus Panormia, & hispanis Regum Aragonum. Non autem Sacratio.

C. IV. § Non licet desistere viro, quem parvulus dicitur, & publica attestacione dicit uxorem.

Item Nicolaus Rodaldo Tortunensi, & Item Trolesii Episcopo.

Lotharius Rex (in comunitario) i. Gualdradam se a patre accepit, & licet non modum admisisse Huberti. Vbi primam diligenter investigatione inquirent, & si eundem gloriosum praedictam Gualdradam praesentibus doctibus, & iuribus, secundum legem, & ritum, quo nuptiae solent, per omnia invenientes accepit, & postea in nifestatione eadem Gualdrada in matrimonio admisisse est, restat, ut perferentem, cui illa praesentibus, vel filia Rosonis admisisse. Sed quia idem Rex metu Thierbergam admisisse se dicit, nec hominis, tantus Rex non debuit contra divinitus praesentibus in immane praecipitum mergi. In hoc magis reprehensibilem offendit, in quo amorem mortis mundi postposuit: cum & nec eam occidit, nec peris sunt timendi, contra iustitiam hominum praesentibus. Nihil itaque vobis aliud praecipimus, mandantes ne sita eodem Rege convicto, nisi ut faceret illam, eam auctoritatem nostra vice freni, castitatem illam nuptiarum. Si vero minime probatum fuerit, Gualdradam fuisse uxorem legitimam, neque nuptiarum praesentibus rem celebratis, per benedictionem filii, & filio nostro Lothario extitisse conjugium, appropinquat, ut non moleste ferat legitimam filia, si ipsa apparuerit reconciliari uxorem. Et si ipsa ea vos scire volo, quia praefata Thierberga nuptiarum sedem bis & ter appellavit, & se a praesentibus

a Extra de despons. ampul. c. 1. Ivo p. 8. c. 262. c. 169. c. Ivo p. 8. c. 262.

Rege quæstus in ipse fuisse delectam, & vi coactam fallam contra se composuisse piaculum. Nam eo tempore ad apostolicam sedem libellum appellationis suæ misit, in quo non quidem adhuc confessam, sed ut contra se fallam diceret crimen, cogi sese innotuit: insuper subjugens: Quod si amplius compulsa fuero, scitote non veritatem sed timorem, & evadendi studio (quia aliter non possum) quod voluerint, dicam. Vos tamen meretricem et hoc me habetis infamantis. Unde vobis praecipimus, ut cum eadem Thieberga ad conditam synodum, sicut statim, advenit, causam ejus diligenter examini amore traditis: & si ei obicitur, quod illa se crimine aliquo admisisse confessam fuisset, & contra illa violentiam se permississe proclamaverit, vel si inimicos iudices illa sibi fuisse testata fuerint, tunc illud renovetis iudicium. Et si illam requiritis normam, ut iustitiam mole non opprimatur.

¶ In communitio Hæc verba videtur accipienda quod perinde, & fructu a ceteris: ut indicetur caput hoc suam propria communitio, quod Nicolaus legatus fuit Rodaldo Parrasio, & hinc Fructu Episcopi dedit. Non totum capitulum verba ista. Quod si legatus monuit, quomodo se in ea causa gerere dicitur. Datum vero ad eum fuisse communitio in his ipsi legatus Nicolaus in epistola ad Episcopum Corvitanum congregatos, in epistola Heliodori SS. Patrum refertur his verbis: Porro, quod de Letitiam uxoris cenferimus (quoniam & de hoc nostro scriptis prefatus) in epistolam nostram, que per fratres & Coepiscopos nostros, Rodoldum & Iovinianum in Galliam missimus, poteritis exemplaribus recipere. Quod videtur exemplaria una cum communitio, quod prefatis fratribus nostris pro hac eadem causa ad Letitiam Regem missa decimus, per fratrem & Coepiscopum colitum Odonem vestra sanctitati transmissimus.

¶ Cum meretricæ Hæc verba non sunt hoc loco apud Iovinianum, sed paulo superius per illa verba admisisse se dicit, multa meretricem, in quibus & hac continetur, sicut alio ordine. Sed ad ipsam non est notandum.

Hæc verba non sunt hoc loco apud Iovinianum, sed paulo superius per illa verba admisisse se dicit, multa meretricem, in quibus & hac continetur, sicut alio ordine. Sed ad ipsam non est notandum.

1. Hæc primam queritur, an meretricis licite ducatur in uxorem.
2. Secundo, an ea, que causa continentia ducitur, sit conjuncta appellanda.
3. Tertio, cuius arbitrium aliqua sequatur, an liberi avi, an originarii patris.
4. Quarto, si veritate secere liceat aliam filios ex ancilla quæritur.
5. Quinto, si ea, que vim patitur, pudicitiam amittere comprehendatur.
6. Sexto, si adulter adulteram possit dimittere.
7. Septimo, si uxorem dimissa, aliam possit accipere.
8. Octavo, si infidelium sub premissa conditione liceat alieni fidelium in conjugium ducere.

QVÆSTIO I.

Quid autem meretricis in conjugium duci non debeat, multis auctoritatibus & rationibus probatur. Illa enim, que adulterii rea convinctur, nisi post peraltam penitentiam, in conjugio consortio retineri non debet.

C. I. **¶** Patronus turpitudinis est, qui uxorem suam adulteram dimittere voluit.

Unde Iovannes Chryostomus, [id est, auctor operis imperialis] homilia 32. ait super Matti. c. 19.

Sicut a crudelis est, & iniquus, qui castam dimitit, sic factus est, & iniustus, qui retinet meretricem. Nam patronus turpitudinis ejus est, qui crimen celat uxoris.

C. II. **¶** Causa fornicationis vix dimitat uxorem, non tamen alteram ducat.

Item Hieronymus in eodem, ad c. 19. Math.

Dixit & Dominus in Evangelio: [Quicumque dimitterit uxorem, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, moechatur: & qui dimissam duxerit, moechatur.]

Sola fornicatio est, que uxoris vincat affectum: amo, cum illa unam carnem in aliam dividerit, & se fornicatione separaverit a marito, non debet teneri, nevirum quoque sub maledictio faciat, dicente scriptura e [Qui adulteram tenet, stultus & impius est.] Ubicumque est igitur fornicatio, vel a fornicationis suspicio, liberè uxor dimittitur. Et quia poterat accidere, ut aliquis calumniam faceret innocenti, & ob secundam copulam nuptiarum veteri crimine impingeret, sic priorem dimittere jubetur: uxorem, ut secundam prima vivente non habeat.

C. III. **¶** Sola viri fornicatio uxorem maculat.

Idem in epistola Pauli ad Corinthios 1. c. 6. [in egressa ordinaria.]

In conjugio quis prohibitus quæcumque peccata fecerit, non propriam insulant conjugem: sed fornicatio uxorem inquinat: ut jam non sit vivo suo licita, sed quasi adultera.

C. IV. **¶** Qui uxorem suam dimittere adulteram voluit, debet uxorem pariter, si ei debetur reddidit.

Item Iovannes Chryostomus.

Si quis uxorem suam invenit adulteram, & postea deinceps placuerit habere eam in matrimonio, duobus a natis periret, iædò quia cum adultera commixtus sit, quæ adhuc crimine suo non est purgata: aut

a. Sent. ad h. 31. l. 10. p. 8. c. 733. Pan. l. 2. c. 8. b. Iudicium de ecclesiasticis offic. l. 2. c. 19. Sent. ibid. l. 10. p. 8. c. 73. Pan. l. 7. cap. 7. c. Provert. ib. d. 41. c. e. Glossa ord. ad eundem locum Matth. in conc. Eurojulien. s. 10. l. 10. p. 8. cap. 7. f. ad subditio.

QVÆSTIO III.

Quid autem post parentum sponsionem aliam nubere non valeat, auctoritate Eliberitani concilii, c. 4. monstratur.

C. I. **¶** De parentibus qui fidem frangunt sponsationem.

Item in eodem tempore substantiam se in communi. Si tamen solent sponsus vel sponsa in illo gravi crimine non i fuerint deprehensi, excusati erant parentes. Si vero in eodem fuerint vivo, & sponsitiam se consentiendo, suspensio sententia severetur.

¶ Non facient In originali legitur sine negotio, item a pud Iovinianum, a quo præterea abest dictum, illo, siq. habet, in gravitate sicut deprehensio.

Item quod non licet parentibus sponsalia filiorum suorum frangere, item hæc de illa intelligendum est, quæ illorum consensu contrahuntur.

CAUSA XXXIII.

Videtur res, cum non haberet uxorem, quandam Americam sine conjugio copulavit, quæ erat filia illius, & ipsa regina, filia virginaria: quoniam eam mater ad se venia traxerat, hæc avus eam copulavit, & causa filios monimentis. Deinde hic patris, nec avia propria filios sibi sequere cepit. Post

a. l. 10. p. 8. c. 733.